

Väverskor från Öxabäck i Västergötland levererar ”vävne”, 1914. Okänd fotograf.

Inslag – väv

Kan man sammanfatta ett liv? Och om man kunde det, vad skulle man ta med? Alla fotografier? Allt man minns? Kanske, om man kunnat fråga min mamma, alla trasmattor man vävt. När brorsan och jag fyllt våra hem med mattor lagrades resten för barnbarnen. Meter efter meter. Använda, lappade, lagade, urtvättade, urvuxna, utslitna julgardiner, kökshanddukar, skoljeans, arbets-skjortor, finklänningar, vardagsdukar. Sönderklipp-ta och omsorgsfullt komponerade efter färger. Nya oväntade mönster uppstod när man la remsorna in-till varandra. Så kan också ett arv se ut. Så kan också alla dagar som kom och gick materialiseras. Så kan också något av allt det som en gång sagts, tänkts, känts och gjorts stanna kvar. Bli till den bokstavliga marken under de efterlevandes fötter. Jag har aldrig själv lärt mig väva mattor. Men kanske är det det jag försöker göra nu. Ge nytt liv åt det förflutnas trasor och fragment.

Jag ser ett inlägg på Facebook. En bild på en trasmatta i blått, rött och gult och en upplysning om att min mamma vävt den. En ung släkting håller på att reda in sin första lägenhet, i utkanten av Stock-

holm. Mamma skulle tyckt om att tänka på att hennes mattor fick en sådan spridning. Till brorsan och till mig i Stockholm, till P i New York, till A och sommarhuset vid sjön i Västerbotten.

I grund och botten handlade det ju om att allt skulle tas till vara. Att inget skulle förfaras. En rest från den gamla naturhushållningen, där man själv odlade, födde upp eller tillverkade allt man be-hövde. Med tiden blev det ju annorlunda. Bomull från USA slog på 1830–40-talen ut det lokala yllet. Det var den förindustriella tiden, decennierna innan ångkraften. Då bommarna från vävstolarna dunkade som hjärtslag i byarna och en osynlig ven letade sig fram från slavarna på plantagen i Alabama till folket i västgötaskogen. Det finns ett fotografi från någon gång i början av förra seklet. En grupp kvinnor står samlade utanför förläggargården i kyrkbyn för att lämna färdigt tyg och hämta nytt garn. De har stora bylten på huvudet och några bär sina kängor i snö-ren runt halsen, för att inte slita på dem i onödan. Jag känner igen en av de yngsta flickorna. Frida i Hallstorp, farmor till min klasskamrat Sven-Göran.

När jag var i tidiga 20-årsåldern fick jag själv

Emma Eriksdotter från torpet Ramnås i Öxabäck.

arbete på en av de stora textilfabrikerna i samhället. Ett tvåskiftsarbete som sträckmaskinist. Jag sökte inte ens jobb där. Handläggaren på arbetsförmedlingen skickade dit mig veckan efter muck från lumpen, när jag egentligen bara tittat in för att lyfta det kontanta arbetslöshetsstödet.

Det blev ett knappt år ihop. Några uppehåll mellan resor, innan det slutliga språnget ut och iväg. Hade ju till skillnad från de flesta av mina jämnåriga arbetskamrater gått ut gymnasiet och visste att jag inte skulle stanna. Satt nere i omklädningsrummet på kvällsrasten och läste *Hundra år av ensamhet*. Det var i början av åttiotalet. Att det också var industrisamhällets sista decennium och slutet även på andra epoker visste ingen. Åtminstone inte där.

Inte finnarna från nattskiftet som väntade i lunchrummet, när förstaskiftarna strömmade in. Inte jugoslaverna som rökte och var landsmän, trots att de

hade sex olika modersmål. Inte folket från bygden som vant sig vid att det alltid fanns arbete i fabriker, om allt annat slog fel. De pratade inte om strukturomvandling eller globalisering på rasterna. Men snart nog fick de känna på dess verkningar.

Ibland åker jag förbi det gamla huset med den gula, putsade fasaden. Där inne samsas nu en livsmedelsaffär med en blomsterbutik, försäkringskassan, en tandläkarmottagning, ett gym och säkert mycket annat. Om jag blundar kan jag fortfarande se en skuggarmé av skiftarbetare gå in genom valvet. En av dem var min mormors bror, Sven, som drunknade som ung när han skulle simma över Viskan.

HANS STRÖMHÄLL

Fotografierna publiceras med benäget tillstånd av Nordiska museet i Stockholm.